

**MAAHANMUUTTAJIEN KOKEMUKSIA TYÖSKENTELYSTÄ JA ELÄMÄSTÄ SUOMESSA
(INVANDRARES ERFARENHETER AV ATT BO OCH JOBBA I FINLAND)**

Resultaten av rapport *Maahanmuuttajien kokemuksia työskentelystä ja elämästä Suomessa* bygger på 25 invandrars erfarenheter av att arbeta och bo i Finland. De intervjuade arbetar inom servicebranschen, social- och hälsovården, byggbranschen och jordbruket.

Enligt de intervjuade finns det många fördelar med att bo i Finland. De är nöjda med sina liv och utifrån sina berättelser verkar de ha integrerats väl och lyckats i sina liv i Finland på många sätt. Många kände sig stolta över detta, eftersom det inte alltid hade varit lätt att slå sig ned i Finland och de hade också mött motgångar under de år som de bott i landet.

Problemen gällde främst de första månaderna eller åren av vistelsen i Finland, då många människor fortfarande hade en lös anknytning till det finska samhället bland annat på grund brist på språkkunskaper och sociala nätverk. Det gäller att fästa särskild uppmärksamhet vid detta skede när man överväger lösningar för invandrarnas sysselsättning, arbetsvillkorsproblem, karriärutveckling och integration. Det gäller också att tänka på att rasism och fördomar gör livet svårare för många som bor i Finland.

Trots de ovan nämnda problemen framstår Finland som ett stabilt, tryggt och demokratiskt välfärdssamhälle för de intervjuade. Enligt deras erfarenhet är livskvaliteten och kvaliteten på arbetslivet hög. I arbetslivet uppskattar intervjupersonerna särskilt den måttliga längden på arbetsdagarna, balansen mellan arbete och privatliv, de låga hierarkierna, ledarskapet som respekterar arbetstagaren, arbetarskydd, rätten till företagshälsovård och den relativt goda lönenivån.

De intervjuade är också i huvudsak nöjda med de offentliga tjänsternas kvalitet och täckning. En del hade dock upplevt att tjänsterna inom den offentliga hälso- och sjukvården och Migrationsverket är överbelastade. Den avgiftsfria och högklassiga utbildningen lockade särskilt personer med familj till Finland. Välfärdsstatens stöd och trygghet har dock inte minskat motivationen hos de intervjuade att ge sin insats på arbetsmarknaden.

Medborgarorganisationer och fackförbund har haft en viktig roll i integrationen av några av de intervjuade genom att de erbjudit personerna en kanal för deltagande i samhället. För många är invandrarnas egna föreningar och sammanslutningar också viktiga aktörer som möjliggör delaktighet och förmedlar information som stöder integrationen.

TUTKIMUS

Finlands goda rykte ute i världen hade bidragit till många personers flyttbeslut. Det var lätt att hitta information om Finland på internet som stöd för beslutet att flytta, oberoende av det geografiska läget.

Vikten av att lära sig finska var ett återkommande tema, vilket de intervjuade lyfte fram som en faktor som ökar trivseln. Kunskaper i engelska förbättrade också förutsättningarna för ett gott liv eftersom det rörde väg till arbetsmarknaden och gav möjligheter att få vänner.

Integrationen i Finland kan också ske på svenska, även om sådana erfarenheter inte fanns i denna undersökning. Många betonade vikten av invandrarnas egen aktivitet i integrationen. Nästan alla intervjuade håller kontakt i vardagen med bekanta, släktingar och vänner i utlandet, vilket främjar deras trivsel i Finland.

Den rätt positiva bilden av livet i Finland som lyftes fram i studien kan ha påverkats något av sättet att nå de intervjuade. Intervjupersoner söktes via nätverken för projektets forskare och projektets uppföljningsgrupp samt via invandrarnas egna Facebook-grupper.

Detta innebär att de mest utsatta invandrarna inte nåddes, eftersom de ofta är utanför nätverk av detta slag. En intervjuad hade dock befunnit sig i en mycket svår situation. Hen hade tidigare bott och arbetat i Finland som så kallad papperslös, det vill säga utan behörigt uppehållstillstånd, vilket enligt hen orsakade mycket stress och oro för framtiden. Hen hade dock senare lyckats komma in på arbetsmarknaden och fått det nödvändiga uppehållstillståndet.

Dessutom påverkades de relativt positiva erfarenheterna sannolikt av att alla intervjuade hade arbete och bodde stadigvarande i Finland. På så sätt blev arbetslösa och utlänningar som flyttat bort från Finland utanför undersökningen. Även personer som arbetat mindre än ett år i Finland utelämnades från undersökningen. Om personer som endast bott en kort tid i Finland hade intervjuats i undersökningen skulle bilden av Finland kanske inte varit så positiv, eftersom vi utifrån tidigare forskning vet att invandrarnas ställning på arbetsmarknaden förbättras när de bor en längre tid i landet.ⁱ

De intervjuades positiva erfarenheter i Finland påverkades dock tydligt av att de tidigare bott i länder där lönenivån i regel är lägre än i Finland. Många ansåg dessutom att arbetslivets kvalitet var högre i Finland än i de tidigare bosättningsländerna.

De intervjuade hade bott relativt länge i Finland, i genomsnitt åtta år. Detta gav en bra utgångspunkt att undersöka erfarenheter, då intervjupersonerna hade samlat på sig många erfarenheter om och perspektiv på att bosätta sig och integreras i Finland.

TUTKIMUS

Avigsidan av de positiva erfarenheterna var rasismen som några av de intervjuade mött. En del av dem som utsatts för rasistisk behandling betonade att det "endast" varit fråga om enstaka fall under årens lopp, och de ställde sina erfarenheter i relation genom att nämna att det finns rasism i "alla" länder, i vissa "mer än i Finland". De nämnda erfarenheterna av rasism var dock inte obetydliga eftersom de hade stannat kvar i minnet.

Mer typiska erfarenheter var "lindrigare" fördomar mot invandrare vid jobsökning och på arbetsplatsen. En del rapporterade att invandrare måste bevisa sina färdigheter mer än infödda finländare. Samma fenomen har identifierats i tidigare studier.ⁱⁱ

Enligt en del intervjuade verkar också rekryteringsprocesser med sina inofficiella sociala nätverk gynna infödda finländare på bekostnad av invandrare. Det finns också indikationer på detta i tidigare forskning.^{iii iv}

För vissa orsakade också uppehållstillstånden problem. Med undantag för sjukskötare är de intervjuades arbetserfarenhet i Finland från så kallade arbetaryrken. Den låga inkomstnivån och osäkerheten på anställningarnas kontinuitet gör det svårare för personer i arbetaryrken att få fortsatta uppehållstillstånd, och det försämrar även deras möjligheter till familjeåterförening. Osäkerheten kan ha en negativ inverkan på trivseln i Finland och göra det svårt att planera för framtiden, vilket framkom i några intervjuer.

Enligt de intervjuade har inkomstgränserna för familjeåterförening ibland också en negativ inverkan på arbetslivet: för att nå upp till den inkomstnivå som krävs för familjeåterförening måste invandrare som är beroende av uppehållstillstånd ibland arbeta mycket långa dagar i lågavlönade arbeten till exempel inom servicesektorn, särskilt i samband med familjeåterförening. Dvs. även om lönen och de övriga arbetsvillkoren skulle vara i ordning i sig, påverkar lagstiftningen om uppehållstillstånd vardagen för invandrare som är beroende av uppehållstillstånd.

I detta avseende är invandringspolitiken alltid också arbetsmarknadspolitik, eftersom de krav och rättigheter som förknippas med uppehållstillstånden återspeglas på olika sätt i vardagen för olika invandrargrupper på arbetsmarknaden^v: de som har lågavlönade jobb är i den mest utsatta ställningen. För de sjuksköterskor som rekryterats från Filippinerna utgjorde uppehållstillstånden inget problem. För dem berodde svårigheterna på att den sjuksköterskeexamen som de avlagt i ursprungslandet inte erkänns i Finland. Därför arbetade en del av dem som närvårdare vid tidpunkten för intervjun. Detta är ett typiskt exempel på en situation där yrkeskompetens är underutnyttjad.

TUTKIMUS

Även om Finland uppfattades som ett land som respekterar arbetstagarnas rättigheter, hade en del av de intervjuade haft problem med kränkningar av arbetsvillkoren i början av sin karriär. Ett särskilt oroande fenomen är de så kallade tröskelpengar som ohederliga mellanhänder olagligt tar ut när de förmedlar arbetsplatser till invandrare från länder utanför EU. Två personer som arbetade inom jordbrukssektorn hade betalat tröskelpengar, och de löften som mellanhänderna gav dem om det erbjudna arbetet hade inte infriats.

Trots problemen ger forskningsintervjuerna som helhet en ganska positiv bild av att bo och arbeta i Finland. Detta kan tyckas förvånande eftersom vi regelbundet får läsa nyheter om kränkningar av invandrades arbetsvillkor och rättigheter. Är det så att oproblematiska fenomen inte kommer över nyhetströskeln lika lätt som de negativa?

Å andra sidan är det också så att majoriteten av invandrarna enligt undersökningar klarar sig relativt bra i Finland. Cirka 80 procent av de invandrare som svarat på enkäter som forskningsprojektet De internationella experternas Finland gjort hade kommit väl till rätta i Finland.^{vi} Enligt en enkät som kartlade språkminoriteternas åsikter i huvudstadsregionen trivs nio av tio personer i Finland, oberoende av språkbakgrund.^{vii} Enligt FFC:s enkät med förbundets förtroendevalda kommer finländare och löntagare med utländsk bakgrund bra överens på arbetsplatserna och endast 10 procent anser att utländska arbetstagare inte anpassar sig till arbetslivet i Finland.^{viii}

De positiva observationerna i den aktuella undersökningen ligger i linje med resultaten i de nämnda undersökningarna. De positiva resultaten ändrar dock inte på det faktum att även fördomar, rasism och utnyttjandet av utsatta invandrare är alldeles för vanliga fenomen i Finland. Därför är det viktigt att hålla dem framme, så att det är möjligt att förebygga och lösa problem.

ⁱ Kaihovaara, A., & Larja, L. (2019). Parantaako maahanmuutto taloudellista huoltosuhdetta? *Työpoliittinen aikakauskirja*, 62 (4), 37–49. [IP1708223 TEM page 10.pdf \(utupub.fi\)](https://doi.org/10.1177/00131644198223)

ⁱⁱ Alho, R. (2020). 'You Need to Know Someone Who Knows Someone': International Students' Job Search Experiences. *Nordic Journal of Working Life Studies*, 10(2).

ⁱⁱⁱ Alho, R. (2020). 'You Need to Know Someone Who Knows Someone': International Students' Job Search Experiences. *Nordic Journal of Working Life Studies*, 10(2).

^{iv} Välimäki, M., Pitkänen, V., Niemi, M.K., Veijola, R. (2023). Kansainväliset osaajat ja Suomi: mielikuvat, kotiutuminen, työelämä ja tuentarpeet. Kansainvälisten osaajien Suomi -tutkimushankkeen loppuraportti. E2 Tutkimus: Helsinki.

^v Könönen, J., & Himanen, M. (2019). *Maahanmuuton sääntelyn ja etnisen syrjinnän yhteydet maahanmuuttajien työmarkkina-asemaan*. Teoksessa V. Kazi, A. Alitolppa-Niitamo & A. Kaihovaara (toim.) Kotoutumisen kokonaiskatsaus, 54–65.

^{vi} Välimäki, M., Pitkänen, V., Niemi, M.K., Veijola, R. (2023). Kansainväliset osaajat ja Suomi: mielikuvat, kotiutuminen, työelämä ja tuentarpeet. Kansainvälisten osaajien Suomi -tutkimushankkeen loppuraportti. E2 Tutkimus: Helsinki.

^{vii} Pitkänen, Ville; Westinen, Jussi & Saukkonen, Pasi (2019): Ollako vai eikä olla? Tutkimus viiden kieliryhmän kiinnittymisestä Suomeen. Raportti 5. Suomen kulttuurirahasto.

TUTKIMUS

^{viii} *Ulkomaalaistaustaiset työntekijät työpaikoilla. SAK:n luottamushenkilöpaneeli, marraskuu 2022.*
<https://www.sak.fi/serve/ulkomaalaistaustaisten-tyontekijoiden-tilanne-tyopaikalla>